

Professor Soete ziet in rationalisatie geen besparingsactie

"Academisering kost zeker 100 miljoen euro"

Rationalisatie betekent een aanpassing van het opleidingsaanbod van hogescholen en universiteiten. Het doel is ten eerste om de efficiëntie en de kwaliteit van het hoger onderwijs te verhogen door opleidingen meer te concentreren, dus door al te kleine opleidingen niet te weerhouden en door ze anders te organiseren. Een tweede belangrijke doelstelling, vooral aangedragen door COC, is de reductie van de werkdruk en het leefbaar houden van de werkomstandigheden.

FINANCIERING EN OPDELINGEN

Om te beginnen twee belangrijke conclusies uit het debat van 10 april:

1. Er was grote eensgezindheid over het feit dat de financiering van het hoger onderwijs gevoelig hoger moet. De Vlaamse Gemeenschap voorziet momenteel in de begrotingsjaren 2008 tot 2011 jaarlijks in 5 miljoen euro bijkomende middelen voor de rationalisatie. Prof. Soete had het echter over een extra bedrag van 100 miljoen voor de academisering en over een optrekking van het hoger onderwijsbudget naar 2% van het Bruto Regionaal Product. Overigens beklemtoonde Soete dat het rationalisatieproces géén besparingsoperatie is of mag zijn.
2. Een zeer belangrijk aspect in de hele discussie rond rationalisatie en rond de toekomst van het hoger onderwijs in het algemeen is de keuze voor bepaalde 'opdelingen':
 - de opdeling academische opleidingen / professionele opleidingen
 - de opdeling masters / bachelors
 - de opdeling universiteiten/

In februari publiceerde de 'ministeriële commissie over optimalisatie en rationalisatie van het hoger onderwijs in Vlaanderen' haar rapport. Deze commissie werd geleid door prof. Luc Soete (universiteit Maastricht, maar wel een Vlaming). Op 10 april was prof. Soete één van onze gasten op een COC-studiedag over rationalisatie in het hoger onderwijs. Enkele andere betrokkenen repliceerden op zijn uitspraken.

hogescholen

- de opdeling as universiteit Gent / as universiteit Leuven / metropool.

UITDAGINGEN

Luc Soete pakte meteen uit met het nieuws dat hij ook de 'vervolgcommissie' zal leiden die zal voortbouwen op het eerste rapport over rationalisatie.

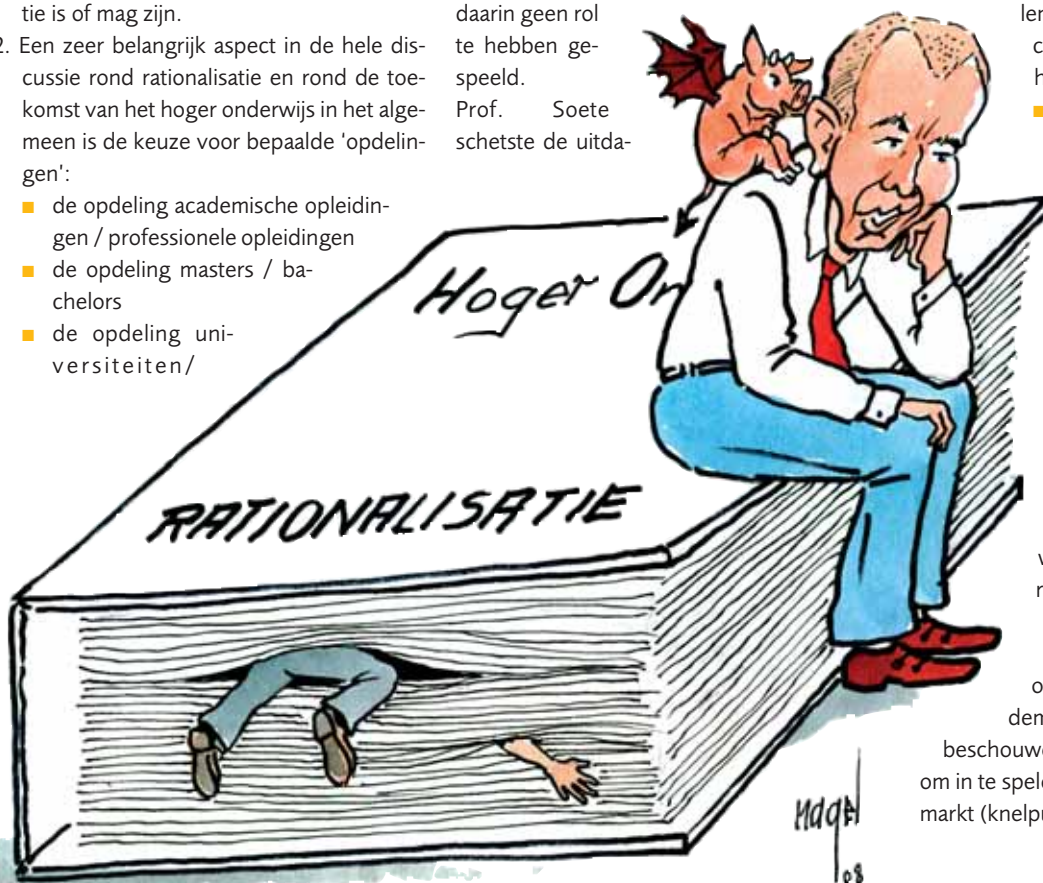
Hij toonde begrip voor de kritiek op de samenstelling van de eerste commissie, duidelijk gedomineerd door de zwaargewichten van de universiteiten van Gent en Leuven, maar gaf aan daarin geen rol te hebben gespeeld.

Prof. Soete schetste de uitdagingen waar het hoger onderwijs voor staat:

gingen waar het hoger onderwijs voor staat:

- de vergrijzing en de denataliteit die zullen maken dat er een tekort zal ontstaan op de arbeidsmarkt (alle jobs worden stilaan knelpuntjobs) - dit tekort zal niet voldoende kunnen gecompenseerd worden door een tweede democratiseringsgolf (die beperkt zal blijven);
- de Europeanisering die zich doorzet (Bologna, hoger onderwijsruimte);
- de vorming van de associaties en het idee om alle academische opleidingen 'in te kantelen' of 'over te hevelen' naar de universiteiten (waardoor de hogescholen nog enkel de professionele bacheloropleidingen zouden overhouden);
- de steeds grotere erkenning van het belang van hoger onderwijs voor economische groei en de noodzaak om méér te investeren in het hoger onderwijs.

De doelstelling van rationalisatie moet volgens prof. Soete zijn: hoe kan je de middelen in het hoger onderwijs beter inzetten om al die uitdagingen tegemoet te komen? Daarbij moet met enkele factoren worden rekening gehouden: de regionale spreiding van instellingen HO (toegankelijkheid en nabijheid), de binding onderwijs/onderzoek in de academische opleidingen, het levensbeschouwelijk pluralisme en de noodzaak om in te spelen op de tekorten op de arbeidsmarkt (knelpuntberoepen).

V.l.n.r. Nele Spaas, Harry Martens en Rudy Van Renterghem.

DE REPLIEKEN

Josse Van Steenberge (voorzitter associatie Antwerpen):

- Antwerpen was nauwelijks vertegenwoordigd in de commissie: dit leek eerder op een commissie Oosterlinck (voorzitter associatie KU Leuven) - Van den Bossche (voorzitter associatie U Gent)
- Antwerpse universiteit én hogescholen zijn voorstander van een binair stelsel academisch/professioneel met inkanteling
- studentenaantallen mogen niet enige criterium zijn, er zijn ook regionale en kwalitatieve aspecten
- wij zijn tegen de asvorming op twee assen (as Gent/Brussel en as Leuven/Hasselt/Kortrijk) waardoor we evolueren naar twee universitaire blokken in Vlaanderen, ideologisch verdeeld.

Ann Verreth (secretaris-generaal Vhora):

- Vhora was geen lid van de commissie: de samenstelling moet de diversiteit van het hoger onderwijs weerspiegelen
- bekommernis over de positie van de professionele bachelors: in een binair systeem blijven zij verweesd achter - wat met de noodzakelijke bestuiving tussen het academische en het professionele?
- bijkomende middelen niet pas investeren bij de 'inkanteling': nu al zijn er extra middelen nodig voor de academisering.

Nele Spaas (kaderlid Vlaamse Vereniging Studenten):

- de studenten zijn niet gehoord door de commissie
- het rapport komt niet tegemoet aan het streven naar meer kwaliteit: gaat alleen over kwantitatieve normen
- het rapport is te zeer gericht op universiteiten en dan vooral op onderzoek (kwaliteit kan ook gaan over het lesgeven, het lesmateriaal, de begeleiding van studenten enz.)
- te weinig aandacht voor maatschappelijke relevantie (arbeidsmarkt en samenleving; sociaal flankerende maatregelen voor studenten; tweede democratiseringsgolf...)
- levensbeschouwelijke aspect krijgt een te prominente plaats
- inkanteling van academische opleidingen naar universiteiten is eigenlijk een overheveling en dat zou een verarming zijn - het academische en het professionele moeten geïntegreerd worden aangeboden.

Harry Martens (erector universiteit Hasselt):

- te weinig aandacht voor de effecten die de afbouw van bepaalde opleidingen zal hebben op de leefbaarheid van andere opleidingen en van de instellingen
- er wordt geen rekening gehouden met het rationaliserend effect van andere zaken (visitatie en accreditatie, associatievorming, nieuwe financiering, nieuwe normen voor het starten van nieuwe opleidingen...)
- niet akkoord met de voorgestelde normen: moeten meer afgeleid worden uit de financieringscontext
- kleine opleidingen kunnen kwalitatief zeer sterk zijn: waarom niet de visitatie-rapporten gebruiken bij het beoordelen van opleidingen?

NORMEN EN AFWIJINGEN

De commissie Soete werkte daarom een rapport uit waarin men stelt dat:

- tegen 2012-2013 bacheloropleidingen minstens 80 studenten moeten tellen;
- tegen 2015-2016 bacheloropleidingen minstens 115 studenten moeten tellen.

Het groeien naar die normen moet gefaseerd en geleidelijk verlopen.

Over de rationalisatienormen voor de masteropleidingen is nog niet gesproken, omdat daar momenteel onvoldoende cijfers over bestaan. Maar Soete liet duidelijk verstaan dat er ook daar intensief kan en moet gerationaliseerd worden.

Op die normen zijn allerlei afwijkingen mogelijk:

- afzonderlijke opleidingen kunnen elkaar overlappen;
- bepaalde opleidingen kunnen gekoppeld zijn aan een sterke onderzoeksgroep;
- bepaalde opleidingen wijken inhoudelijk meer dan 50% af van bestaande opleidingen en zijn dus 'uniek';
- bepaalde opleidingen hebben een levensbeschouwelijk aspect (respect voor het pluralisme);
- bepaalde opleidingen richten zich op knelpuntberoepen;
- bepaalde opleidingen verantwoorden een lokale aanwezigheid, vooral bij de professionele bachelors;
- het hoger kunstonderwijs heeft een aparte, specifieke benadering nodig.

Tot een en ander beslist is, stelt de commissie Soete voor om geen nieuwe opleidingen te laten opstarten, dus een tijdelijke stilstand.

'Inkanteling' van alle academische opleidingen naar de universiteiten dreigt de professionele opleidingen aan de hogescholen verweesd achter te laten.

INKANTELING EN BINAIR STELSEL

Prof. Soete pleitte heel duidelijk voor een binair stelsel in de toekomst:

- de academische opleidingen aan de universiteiten (waardoor dus de academische opleidingen van de hogescholen allemaal naar de universiteiten zouden 'ingekanteld' worden en het personeel van die opleidingen op termijn dus ook moet 'ingebied' worden in het universitaire statuut);
- de professionele (bachelor-)opleidingen aan de hogescholen.

Uiteraard staat dit los van waar deze opleidingen fysiek plaatshebben; het gaat om een bestuurlijke indeling.

Om te vermijden dat de hogeschoolopleidingen (alleen nog professionele bachelors in het plan) verweesd zouden achterblijven als kleine, zwakke broertjes, pleitte Soete ervoor om hun eigenheid te versterken en hun regionale verankering te verzekeren.

WIM DE BOCK

V.l.n.r. Ann Verreth, Luc Soete en Josse Van Steenberge.

FOTOS: W. DE BOCK

STANDPUNT COC

Het personeel is geen vragende partij. Rationalisatie en optimalisatie van het opleidingsaanbod zijn alleen bespreekbaar op voorwaarde dat:

- de totale tewerkstelling in het hoger onderwijs minimaal behouden blijft (de overheid moet instaan voor het sociaal passief van deze operatie);
- de werkdruk verlaagd wordt;
- dit niet leidt tot een kwaliteitsverlies;
- er een lokaal personeelseffectenrapport (PER) opgenomen wordt in de plannen. Zo'n PER bevat o.m. de personeelsformatie en 80/20 norm, de evolutie student/stafratio, het mobiliteitsplan, maatregelen om de omkadering constant houden voor een bepaalde tijd, bescherming van de tijdelijken, omscholingkansen...
- het rationalisatieproces gepaard gaat met een breed maatschappelijk debat, een structurele evaluatie en de oprichting van een paritair samengestelde instantie die instaat voor de opvolging van de sociale effecten.

COC vraagt verder klaarheid over:

- bepaalde berekeningen, parameters, begrippen, cijfers;
- de problematiek van het hoger kunstonderwijs;
- de inpassing van het hoger beroepsonderwijs in de nieuwe structuur;
- de toekomstige rol van de associaties in een binair stelsel;
- de plaats waar de verschillende vormen van rationalisatie onderhandeld worden moeten worden (DOC/HOC/associatie/studiegebied/VOC);
- de samenstelling van de bevoegde ministeriële commissie.

Als de minister geen oren heeft naar onze bedenkingen, mag hij nog een moeilijk laatste jaar van zijn legislatuur tegemoet zien.

R.V.R.